

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské sociální práce

Mezinárodní sociální a humanitární práce

Eliška Jelínková

Závislost na humanitární pomoci

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Jan Říkovský

2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci, dne 26. 3. 2018

.....

Eliška Jelínková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala panu Mgr. Ing. Janu Říkovskému za odborné vedení mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod	9
1 Humanitární pomoc	11
1.1 Definice humanitární pomoci.....	11
1.2 Principy humanitární pomoci	14
1.3 Druhy zahraniční pomoci a fáze humanitární pomoci	15
1.4 Sektory humanitární pomoci a humanitární potřeby.....	19
1.4.1 Humanitární potřeby.....	19
1.4.2 Sektory humanitární pomoci	20
1.5 Humanitární pomoc ze strany České republiky	20
1.6 Formy humanitární pomoci.....	21
2 Humanitární pomoc na Srí Lance.....	23
2.1 Tsunami v jihovýchodní Asii v roce 2004	23
2.2 Humanitární pomoc Evropské Unie.....	24
2.3 Humanitární pomoc České republiky.....	25
3 Závislost na humanitární pomoci	28
3.1 Sekundární rizika humanitární pomoci	28
3.1.1 Druhy sekundárních rizik	29
3.2 Závislost na humanitární pomoci	30
3.3 Jak předcházet závislosti na humanitární pomoci?	33
4 Závěr.....	37
Abstrakt	39
Seznam použité literatury	40
Seznam použitých zkratk.....	45

Úvod

Má bakalářská práce nese název „Závislost na humanitární pomoci (Dependency on humanitarian aid).“ Toto téma jsem si vybrala z několika důvodů. V současné době je mnoho zemí na světě zasáhnuto určitou nepříznivou situací. Ať už se jedná o přírodní katastrofu, válečný konflikt či hladomor, poskytuje se zasaženým zemím humanitární pomoc. Humanitární pomoc je poskytována několika způsoby. Při poskytování humanitární pomoci však hrozí několik problémů a rizik. Jedním z nich je, že lidé, popřípadě země, kterým se pomoc poskytuje, se mohou stát závislými na této pomoci. Je možné, že humanitární pomoc může zasáhnout přirozený chod země. Tomuto tématu se tedy má práce věnuje.

Z toho vyplývá, že cílem mé bakalářské práce je „z dostupných zdrojů zjistit, jaké jsou příčiny závislosti obyvatel rozvojových zemí na humanitární pomoci a jaké jsou prostředky, kterými s této závislosti dá předcházet. V práci se zaměřuji také na případ konkrétní země, Srí Lanky.“

Má bakalářská práce má povahu práce teoretické. Jako konkrétní metodu jsem si vybrala kompilaci. V této práci byl využit pouze jeden zdroj z časopisu Sociální práce/Sociálna práca, z důvodu nevhodnosti k danému tématu.

První kapitola je zaměřena obecně na humanitární pomoc, tedy na porovnání definic humanitární pomoci, v jakých situacích se pomoc poskytuje a také jakými způsoby je poskytována. Popisují také nejdůležitější principy, které se organizace poskytující humanitární pomoc zavázaly dodržovat. Dalším bodem první kapitole jsou sektory humanitární pomoci a humanitární potřeby, na což navazují možné formy humanitární pomoci, které na tyto potřeby reagují.

Druhá kapitola pojednává o situaci země, na kterou jsem se ve své bakalářské práci rozhodla zaměřit. Obsahem kapitole je popis situace, která na Srí Lance nastala v roce 2004. Vybrala jsem si ji z toho důvodu, že jsem zde byla na své tříměsíční zahraniční praxi. Díky tomu jsem měla možnost poznat kulturu této země, její historii, ale také konkrétní příběhy lidí, kteří se stali obětí nepříznivých situací, které tuto zemi zasáhly. Jednou ze situací je ničivá vlna Tsunami, která Srí Lanku, ale také další země v Indickém oceánu, zasáhla. Další ničivou situací byla občanská válka na Srí Lance. Obě dvě tyto situace mají stále velký vliv na obyvatelstvo Srí Lanky. Je ale možné, že i poskytování humanitární pomoci mohlo mít nějaký negativní vliv na nynější život

obyvatelstva Srí Lanky. Dále se věnuji tomu, jaká byla této zemi poskytnuta humanitární pomoc. Tím navazuji na teoretické poznatky z první kapitoly, které jsem převedla na konkrétní situace z praxe. Obsahem kapitoly je jak humanitární pomoc na Srí Lance ze strany Evropské unie, tak humanitární pomoc ze strany České republiky.

Poslední kapitola nese název „Závislost na humanitární pomoci.“ V první podkapitole se věnuji sekundárním rizikům, která mohou vzniknout při poskytování humanitární pomoci. Mezi tato rizika patří právě i závislost na humanitární pomoci. V kapitole je popsáno, jakými způsoby tato závislost může vzniknout, na čem přesně tato závislost vzniká atd. Také se věnuji tomu, jak závislosti na humanitární pomoci lze předcházet.

1 Humanitární pomoc

V úvodní kapitole se budu věnovat obecně humanitární pomoci. Porovnáám několik jejích definic, z různých zdrojů. Dle mého názoru je důležité na začátku práce vymezit definici humanitární pomoci, neboť ta je jedním z klíčových pojmů této bakalářské práce. V jedné z podkapitol se věnuji základním principům humanitární pomoci, kterými by se poskytování humanitární pomoci mělo řídit. Dále se věnuji také druhům zahraniční pomoci, sektorům pomoci a celkově humanitárním potřebám. Také se snažím určitým způsobem ukotvit humanitární pomoc ze strany České republiky. Posledním bodem této první kapitoly jsou formy poskytování humanitární pomoci.

1.1 Definice humanitární pomoci

Jak uvádí na svých stránkách **Ministerstvo zahraničních věcí České republiky**, cílem humanitární pomoci je zamezit ztrátám na životech a zmírnit lidské utrpení způsobené přírodní či lidmi způsobenou katastrofou nebo ozbrojených konfliktem. Dále jde též o pomoc zemím a regionům zasaženým dlouhodobou, komplexní humanitární krizí (Humanitární...)

Dle **zákona o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci** č. 151/2010 Sb. se humanitární pomocí poskytovanou do zahraničí myslí souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je zamezit ztrátám na životech a újmě na zdraví, zmírnit utrpení a obnovit základní životní podmínky lidí po vzniku mimořádných událostí, jakož i zmírňovat dlouhodobě trávající následky mimořádných událostí a předcházet jejich vzniku a negativním následkům (Zákon 151/2010 Sb.).

Jak uvádí informačně vzdělávací sekce ČvT **Rozvojovka.cz** humanitární pomoc je materiální, logistická či odborná pomoc poskytnutá za účelem překonání humanitární krize, způsobené například přírodní katastrofou nebo ozbrojeným konfliktem. Hlavním cílem je záchrana životů, zmírnění utrpení a zajištění lidské důstojnosti. Krátkodobý charakter a nárazovost humanitární pomoci při řešení krizí ji odlišuje od rozvojové spolupráce, která se zaměřuje na odstraňování příčin samotných rozvojových problémů v delším časovém horizontu. Humanitární pomoc může být financována z příspěvků států, mezinárodních organizací, jednotlivců, firem, nebo z jiných zdrojů (například

loterie). Pravidla pro poskytování humanitární pomoci jsou ve vzrůstající míře standardizována (Humanitarian...).

Pro tuto bakalářskou práci jsem vybrala tyto tři definice. Co se týče jejich porovnání, v základu jsou tyto definice stejné. Dle mého názoru je však definice humanitární pomoci od Rozvojovky.cz nejpřesnější. Myslím si, že je nejobsáhlejší, nejjasnější a myslím, že je dobré přímo do definice zařadit způsoby financování humanitární pomoci pro její úplnost.

Jak jsem již v definicích humanitární pomoci uvedla, humanitární pomoc se zabývá mimo jiné snižováním rizika katastrof. Tato činnost se oficiálně nazývá koncept snižování rizika katastrof. Počet katastrof se neustále zvyšuje a také jejich následky jsou čím dál tím vyšší. V průměru odborníci uvádí, že počet obětí těchto katastrof činí v průměru 82 500 za jeden rok (Princová a kol. 2014: 19).

Je logické, že nejvíce jsou těmito riziky zasaženy chudé, tedy zranitelné země. Je to z toho důvodu, že tyto země nemají tak velkou kapacitu na to, aby se rizikům dokázaly bránit, popřípadě následky hrozeb nějakým způsobem řešit. S tímto jim však pomůže humanitární pomoc. Velká část chudších zemí je náchylná ke katastrofám, které se objevují s určitou pravidelností, například každý rok v podobném období. Jedná se například o období sucha, záplavy, tropické bouře či zemětřesení. Také jsou tyto země více náchylné k vnitrostátním konfliktům či občanským válkám. To byl případ právě Srí Lanky, kde v letech 1983 až 2009 byla občanská válka, jejíž následky nesou obyvatelé Srí Lanky až do dnešní doby (Srí Lanka...).

Katastrofy, které mohou zasáhnout určité oblasti lze také klasifikovat. Existuje klasifikace hrozeb a katastrof, kterou v následujících odstavcích krátce popíši. Nejdříve je důležité si říci, co vlastně hrozba je. Jako hrozbu můžeme vnímat určitý nebezpečný jev či lidskou činnost, která může ohrozit obyvatelstvo, způsobit ztráty na životech, nebo celkové narušení společnosti a ekonomiky. Tyto hrozby se rozdělují na několik druhů.

- Geologické hrozby
- Hydrometeorologické hrozby
- Biologické hrozby
- Technologické hrozby
- Narušení životního prostředí (UNISDR 2004:39).

Twigg rozděluje katastrofy do šesti základních kategorií:

- **Přírodní katastrofy s rychlým průběhem:** Jak už název napovídá, tyto katastrofy se objevují náhle a také bez jakéhokoli předešlého varování. Mezi ně patří například zemětřesení, záplavy, epidemie specifických nemocí, laviny apod. Jelikož se v jedné z kapitol budu zabývat také případem konkrétní země, je důležité zmínit, že na Srí Lance, o které se píše později, nastala právě katastrofa s rychlým průběhem a to konkrétně zemětřesení, které mělo za následek ničivou vlnu tsunami, která zasáhla nejen Srí Lanku, ale také další země v Indickém oceánu (Twigg 2004:17).
- **Technické katastrofy s rychlým průběhem:** Mezi tyto katastrofy řadíme únik ropy či například velké technické havárie (Twigg 2004:17).
- **Katastrofy s pomalým průběhem:** Tato krize vzniká velmi pomalu v období několika týdnů či měsíců. Do tohoto termínu lze zahrnout například katastrofy, které vznikají degradací životního prostředí, znečištěním přírody apod. (Twigg 2004:17).
- **Komplexní politické krize:** Důvodem komplexní politické krize bývá nestálá politická situace v zemi, která má za následek například zvýšení násilí či korupce v dané zemi (Twigg 2004:17).
- **Dlouhodobé krize:** V případě dlouhodobé krize lze říci, že je výsledkem rozsáhlé strukturální chudoby (Twigg 2004:17).
- **Masové přesídlení populace:** Tento typ katastrofy může být v mnoha případech důsledkem předešlé krize. Kupříkladu dochází k masovému přesídlení populace v důsledku válečného konfliktu v zemi či dlouhodobému suchu a tudíž hladomoru (Twigg 2004:17).

Dalším důležitým pojmem, který se humanitární pomoci týká, je pojem **humanitární katastrofa**. V tomto případě se jedná o narušení fungování komunity či společnosti zahrnující rozsáhlé lidské, materiální, ekonomické nebo environmentální ztráty a dopady, které přesahují schopnost postižené komunity či společnosti vyrovnat se s touto situací s využitím vlastních zdrojů (Princová a kol. 2014:23).

Humanitární katastrofy jsou výsledkem určitého vztahu mezi lidmi a přírodními systémy. Katastrofu bereme jako událost, která zasáhne určitou populaci nebo komunitu, která je této hrozbě vystavena a je vůči ní zranitelná. Z toho vyplývá, že je důležité brát v potaz kapacitu společnosti a také její zranitelnost (Štětina 2014: 46).

Je tedy důležité se zaměřit na DRM (Disaster Risk management) neboli řízení rizika katastrof. Základním předpokladem tohoto konceptu je to, že **katastrofám lze zabránit** (Divišová 2010: 9).

1.2 Principy humanitární pomoci

Při poskytování humanitární pomoci je nutné dodržovat určitá pravidla a principy. Principy humanitární pomoci jsou konkrétně popsány v The Sphere Project. Tyto principy je důležité dodržovat z toho důvodu, aby všem postiženým státům potažmo společnostem či komunitám, byla poskytována pomoc na stejné úrovni, tedy aby nedocházelo k tomu, že se určité zemi dostane kvalitnější pomoci (The Sphere Project).

Prvním principem humanitární pomoci je princip **humanity**. Humanita je vnímána jako základní etická zásada, při níž je člověk brán jako svobodná bytost již od narození a za jakékoliv situace. Všichni lidé mají stejná práva a také nárok na pomoc, pokud se ocitne v nepříznivé životní situaci. Organizace prosazují humanitární imperativ, který zavazuje organizace při poskytování pomoci k tomu, aby zmírňovali lidské utrpení, které pramení z katastrofy a také, že žádný jiný princip nemá přednost právě před tímto principem.

Dalším principem je princip **neutrality**. V zásadě jde o to, že pracovníci humanitární organizace, která poskytuje pomoc v určité zemi, by neměli sympatizovat ani s jednou stranou konfliktu a také by se neměli účastnit v diskusích s politickým, rasovým či náboženským podtextem. Znamená to také to, že všichni mají stejné právo na pomoc, ať sympatizují s jakoukoli stranou konfliktu.

Existuje také princip **nestrannosti**. Tento princip vyzývá humanitární pracovníky a organizace k tomu, aby pomoc poskytovali všem, bez ohledu na to jaké je národnosti, k jakému náboženství se hlásí, jakou má barvu pleti, či k jakému se hlásí politickému názoru.

Princip **Do No Harm** je spojen především se jménem Mary B. Anderson, která společně s dalšími odborníky analyzovala své zkušenosti a na základě toho navrhla analýzu konfliktu a možnosti, kdy je možno konflikt ovlivnit. Je zde popsáno, jak lze pomáhat v konfliktech či v situacích, kdy situace vypadá zcela beznadějně. Tato metodika obsahuje způsoby, jak neeskalovat konflikt a vytvořit alternativní systém, ve kterém lze i v tomto konfliktu fungovat a pomáhat. Základem tohoto principu je podpora lidí postižených konfliktem při využívání vlastních zdrojů a kapacit pro mír.

Lze říci, že jde o výhradně analýzu vnitřní konfliktů a o pomoc během občanských válek. Jelikož se v práci věnuji situaci na Srí Lance, kde také probíhala občanská válka, je pravděpodobné, že se zde tento princip při poskytování humanitární pomoci také využíval. V metodě se věnují také negativním poselstvím, která o sobě mohou humanitární pracovníci šířit směrem k místním lidem. Tato poselství ovšem taká být nemusí. Do no harm neznamena pouze přijít pomáhat a neškodit při tom, ale také se jedná o určitý pokorný přístup k dané problematice, což je nejdůležitější. Je totiž stěžejní, aby fungovala tato neviditelná podpora komunit v jejich vzájemném smíření, ale také v jejich následném rozvoji.

Také Fuchs v knize Mezinárodní humanitární právo popisuje zásady mezinárodního humanitárního práva, mezi které patří například zásada lidskosti, zásady rozlišování či zásada rovných závazků válčících stran (Fuchs 2007: 20).

1.3 Druhy zahraniční pomoci a fáze humanitární pomoci

Humanitární pomoc jako taková je jedním z druhů zahraniční pomoci. Dalo by se říci, že je to také jedna z fází pomoci celkově. V následujícím odstavci stručně nastíním členění zahraniční pomoci. Dle mého názoru je to důležité pro pochopení toho, kdy se humanitární pomoc poskytuje, co jí předchází atp. (Princová 2012:15).

Označení zahraniční pomoc zahrnuje v nejširším smyslu slova soubor všech materiálních zdrojů, zkušeností, technické znalosti a finančních darů nebo půjček převáděných z donorů na příjemce. Jedním druhem pomoci je **pomoc v místě během krize a bezprostředně po krizi místními**. V každé kultuře existují tzv. mechanismy vzájemné pomoci. To znamená, že pokud danou zemi či komunitu zasáhne nenadálá událost či katastrofa, přichází první pomoc právě od lidí z dané komunity. Jako příklad této situace můžeme uvést kupříkladu povodně, při nichž často funguje vzájemná sousedská výpomoc, pomoc v rámci obce atp. (Princová 2012:15).

Dalším druhem zahraniční pomoci je **pomoc humanitární**. Tento druh pomoci jsem podrobněji popsala v předešlé podkapitole.

Dalším termínem je **krizová pomoc**. V České republice je totiž rozlišována humanitární pomoc, pomoc krizová a rozvojová spolupráce. První dva termíny jsou definovány v zákoně č. 151/2010 Sb. o humanitární pomoci a rozvojové spolupráci poskytované do zahraničí. Avšak termín krizová pomoc je definována v zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Dle zákona je krizová pomoc terénní, ambulantní

nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kde přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami. Krizová situace je v tomto případě mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav či stav ohrožení státu (Zákon 108/2006 Sb.).

Psychosociální pomoc je považována jako další druh zahraniční pomoci. Tento druh pomoci nahrazuje to, co dříve poskytovala rodina. Za hlavní cíl psychosociální pomoci se považuje znovuoaktivizace ozdravných mechanismů dané komunity či obce. Psychosociální pomoc by měla být dlouhodobá, týmová, mezioborová spolupráce, jejímž výsledkem je lepší připravenost na případnou příští událost podobného charakteru (Princová 2012:19). Zatímco psychosociální pomoc se zabývá spíše podporou celých komunit, psychologická první pomoc se soustředí spíše na pomoc jednotlivci. K záměně těchto dvou pojmů dochází poměrně často (Kavan 2011:64).

Důležitým pojmem je také pojem **prevence katastrof**. Prevenci katastrof bychom mohli vysvětlit jako posilování kapacit a snižování zranitelnosti místních komunit. To má za cíl jak humanitární pomoc, tak rozvojová spolupráce. Rozdíl mezi těmito dvěma druhy zahraniční pomoci si vysvětlíme níže. V anglicky hovořících zemích se pro tyto aktivity využívá název Disaster Risk Reduction neboli DRR. Mezi aktivity DRR lze zahrnout kupříkladu zlepšení monitorování rizik, zlepšování systémů včasného varování před katastrofou, budování kultury bezpečnosti a odolnosti na všech úrovních, posílení přípravy na další možnou katastrofu, snížení podstatných rizikových faktorů. Součástí těchto preventivních programů a aktivit je vytváření odolných komunit neboli Disaster Resilient Communities. K vytváření takových komunit se využívá mezinárodní sociální práce. Zaměřuje se především na participativní metody, podporu budování odolných komunit, schopnosti společné reakce na určité situace a také na vytváření svépomocných skupin. Cílem všech těchto programů či aktivit je vybudovat stabilní komunitu, která bude schopna vzdorovat následkům případných nenadálých neštěstí. Z tohoto důvodu tvoří podstatnou část programů tzv. krizový management a vytváření systémů včasného varování. Dle zkušeností musím říci, že vybudování těchto stabilních komunit, ale především systému včasného varování před určitou katastrofou, by byl dobrým nástrojem a řešením po ničivé vlně tsunami, která zasáhla Srí Lanku. Tento systém by mohl pomoci předejít tomu, aby byly komunity podobnou katastrofou zasaženy, nebo by alespoň zmírnil její následky. Lidé z komunit by věděly, co dělat v případě varování před katastrofou a následné vrácení se do běžného života by pro ně

bylo snazší. Obyvatelé by mohli využít svépomocných skupin, které by jim tuto situaci velmi ulehčily a pomohly by jim vrátit se do jejich běžného života (Princová 2012:20).

Rozvojová spolupráce je jedním obrovským tématem z oblasti zahraniční pomoci. Její poskytování se ve větší míře rozšířilo až v druhé polovině 20. Století. Převážně byla poskytována zemím, které byly bývalými koloniemi. Ze začátku bylo jejím hlavním tématem odstranování chudoby. Později však došlo k tomu, že se začal klást důraz na podporu rozvoje jako takového a také na partnerský vztah mezi pomáhající zemí a zemí, které se pomoc poskytuje. Z tohoto důvodu se začalo užívat spíše označení rozvojová spolupráce namísto rozvojové pomoci. Díky tomu je naznačen vztah dvou zemí, není paternalistický jako dříve, ale spíše partnerský a rovnocenný. Zahraniční rozvojovou spolupráci můžeme definovat jako souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je přispět k odstranování chudoby v kontextu udržitelného rozvoje včetně naplnění rozvojových cílů tisíciletí, k ekonomickému a sociálnímu rozvoji, k ochraně životního prostředí, jakož i podpoře demokracie, dodržování lidských práv a řádné správy věcí veřejných v rozvojových zemích. V České republice funguje takzvaná Česká rozvojová agentura, která byla založena z důvodu realizace rozvojové spolupráce České republiky. Jejími hlavními činnostmi je příprava, financování a monitoring dvoustranných projektů rozvojové spolupráce mezi Českou republikou a partnerskými zeměmi; příprava a realizace vysílání expertů a partnerství se soukromým sektorem; podpora trojstranných projektů spolufinancovaných z dalších zdrojů; podpora tuzemských projektů zaměřených zejména na šíření osvěty o zahraniční rozvojové spolupráci a budování kapacit českých aktérů. V roce 2002 byla také založena tzv. platforma FoRS neboli České fórum pro rozvojovou spolupráci. Díky této platformě je velmi zjednodušena spolupráce mezi Českou rozvojovou agenturou a vládou. Co se týká mezinárodní úrovně realizace rozvojové spolupráce, je nazývána ODA. Official Development Assistance neboli Oficiální rozvojová spolupráce je pomoc z veřejných prostředků, ne však ze sbírek nevládních organizací nebo od soukromých dárců. Hlavním zdrojem EU pro rozvojovou spolupráci je považován EDF (Zpráva...)

Díky Official Development Assistance se přesouvá poměrně velký finanční kapitál, naproti tomu však nedochází až k tak dobrým výsledkům, jak by se dalo čekat. Kvůli tomu se nyní upíná čím dál tím větší pozornost na spolupráci na nižší úrovni. Spolupráce na nižší úrovni znamená na úrovni komunit, popřípadě regionů. V tomto případě se velmi využívá komunitní práce, která je pro tuto nižší úroveň vhodná. Celkově se tento druh zahraniční pomoci nazývá **mezinárodní sociální práce**. Nejvíce

se tato mezinárodní sociální práce zaměřuje na práci s komunitami, kdy se snaží dosáhnout toho, aby zamezila nebo alespoň zmírnila dopady krizí. Zaměřuje se ale také na preventivní programy. Dále se zaměřuje na spolupráci s místními organizacemi, na posilování jejich kapacit apod. Velká část programů mezinárodní pomoci se zaměřuje také na problematiku prosazování lidských práv. V tomto případě je mezinárodní sociální práce naprosto vhodným nástrojem, jelikož při řešení této problematiky na vyšší úrovni (například státní) často dochází k tzv. zpolitizování, což je pro změnu, která je prosazována, velice nežádoucí (Princová 2012:23).

Rozdělovat nějakým určitým způsobem humanitární pomoc a rozvojovou spolupráci je nežádoucí. Je dobré, aby tyto dvě hlavní složky zahraniční pomoci byly propojené a docházelo mezi nimi ke spolupráci. Obě tyto formy pomoci mají ve výsledku stejný cíl a to pomáhat lidem v nepříznivé životní situaci. Každá z těchto forem to sice dělá částečně jiným způsobem, ale snaží se co nejvíce pomoci lidem v dané zemi. Tyto dvě složky jsou ale stále rozdělovány a to z několika důvodů. Konkrétně například kvůli odlišnému financování, kvůli organizačnímu dělení nebo kvůli tomu, že tyto složky zahraniční pomoci vychází z odlišných konceptů. Určité propojení je však vhodné. Kupříkladu je velmi důležité, aby pracovníci, kteří pracují na obnově a rozvoji dokázali zareagovat na možnou další humanitární katastrofu. Jako konkrétní příklad lze uvést právě zemětřesení v Indonésii, kterému následovalo několik dalších zemětřesení v okolí Jakarty. Rozdělování těchto dvou konceptů bylo častější a ostřejší především v minulém století. Nyní se všichni snaží o určitou provázanost a spolupráci, ta je nyní stěžejní a důležitá, když jsou mezi nimi rozdíly v oblasti cílů, principů, financování apod. Toto propojení umožňuje také lepší působení preventivních a Disaster Risk Reduction programů (Princová 2012:20).

Jak jsem se již zminovala výše, existuje několik druhů humanitárních katastrof. Konkrétně přírodní či lidmi způsobená katastrofa, dále katastrofa způsobená válečným konfliktem a dlouhodobá humanitární krize. V každém z těchto případů se poskytuje humanitární pomoc, má však odlišný průběh jejího poskytování ve spojitosti s povahou katastrofy (Twigg 2004:17).

Prvním druhem je **přírodní či lidmi způsobená katastrofa**. Při tomto druhu krize je důležité rozdělit pomoc do tří fází (Druhy...).

- **Fáze okamžité pomoci:** Tato fáze pomoci nastává bezprostředně po katastrofě, to znamená, že se poskytuje několik dnů až týdnů po katastrofě.

V této fázi je zahrnuta ta nejzákladnější pomoc, která nesnese odklad. Nejdůležitější je záchrana životů, kterou mají na starosti záchranáři a lékaři. Také se distribuuje zdravotnický materiál nutný k ošetření raněných. Humanitární pracovníci se dále zaměřují na zajištění základních potřeb přeživších osob. To znamená, že je jim distribuováno jídlo, pitná voda, základní ošacení a také nouzové přístřeší či ubytování. OSN vydává okamžitou humanitární výzvu neboli flash appeal na pokrytí základních potřeb pomoci (Druhy...).

- **Fáze časně rehabilitace:** Po fázi okamžité pomoci následuje fáze časně rehabilitace. Časové hraničení této fáze je přibližně dva týdny až tři měsíce po katastrofě. V této fázi pokračuje zajišťování základních potřeb, jako je pitná voda, náhradní přístřeší, jídlo a zdravotnická a psycho-sociální péče. V této fázi ale zároveň probíhá snaha o rychlou obnovu elementární infrastruktury. Mezi elementární infrastrukturu řadíme sanitaci, dopravní spojení, zdravotnická zařízení, školy, vodu atd. Není to ale vše, co v této fázi probíhá. Probíhá totiž také vyhodnocování škod, které při katastrofě vznikly. Důležitá je role nevládních organizací. Ty zde implementují pomoc z mezinárodních, vládních i soukromých zdrojů (Druhy...).
- **Fáze obnovy:** Poslední fází je fáze obnovy a rozvoje. Tato fáze trvá dva roky po katastrofě. Kromě zajištění a obnovení infrastruktury, bydlení a dalších potřeb a institucí se zde uplatňuje také princip build back better. V této fázi je možné, že dojde k vytvoření závislosti přijímací země na humanitární pomoci. Proto je obrovsky důležité, aby byly pečlivě vymezeny vztahy a povinnosti mezi příjemci a dárci. Je velmi důležitá dělba práce mezi donory, návaznost humanitárních a rozvojových aktivit a také role přijímací země. To by mělo zamezit možnému vytvoření závislosti na pomoci (Druhy...).

1.4 Sektory humanitární pomoci a humanitární potřeby

1.4.1 Humanitární potřeby

Humanitární potřeby bychom mohli definovat jako základní potřeby lidí ohrožených humanitární krizí ve vztahu k ochraně jejich života a zdraví, bezpečnosti a

základní živobytí. Tyto potřeby jsou tím, co se zasahující organizace snaží pomocí intervencí eliminovat (Princová 2012:33).

Ucelený systém, podle kterého by se vyhodnocovaly, humanitární potřeby dosud neexistuje, respektive není aplikován. Je vytvořen tzv. humanitární převodový systém, který by měl umožnit vyhodnocování humanitárních krizí. Je vypracována například sektorová klasifikace v oblasti potravinové pomoci a výživy obyvatelstva, dále také pro vyhodnocování potřeb v rámci přírodních katastrof (Princová 2012:33).

1.4.2 Sektory humanitární pomoci

Potřeby se vyhodnocují zpravidla podle etablovaných sektorů pomoci, v jejichž rámci jsou definovány standardy jak pro identifikování potřeb, tak pro poskytování pomoci. V rámci těchto sektorů neboli clusterů se vyhlašují humanitární výzvy a provádí koordinace humanitární intervence. Na globální úrovni bylo v rámci OCHA etablováno jedenáct sektorů se stanovenou koordinující zodpovědností: **zemědělství** (FAO); **správa táborů pro uprchlíky a IDPs** (UNHCR, IOM); **časná obnova** (UNDP); **vzdělávání** (UNHCR); **nouzová přístřeší** (UNHCR, IFRC); **nouzová telekomunikace** (OCHA, UNICEF, WFP); **zdraví** (WHO); **logistika** (WFP); **výživa** (UNICEF); **ochrana** (UNHCR, UNICEF); **voda, sanitace, hygiena** (UNICEF) (Základní...).

1.5 Humanitární pomoc ze strany České republiky

K ukotvení systému poskytování humanitární pomoci ze strany České republiky došlo v roce 2010, kdy vešel v platnost **zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí**. Tento zákon završuje proces transformace zahraniční rozvojové spolupráce České republiky. V tomto zákoně je obsažena definice humanitární pomoci a rozvojové spolupráce a vymezuje pravomoci jednotlivých aktérů při jejich realizaci (Základní..).

1.6 Formy humanitární pomoci

Existuje několik forem či nástrojů, pomocí kterých je humanitární pomoc poskytována. Zákon č. 151/2010 definuje, jaké formy humanitární pomoci existují, a upřesňuje, že humanitární pomoc do zahraničí se poskytuje tím způsobem, který účinně naplňuje její cíle. Definuje se celkem pět forem humanitární pomoci:

- a) Materiální pomoc
- b) Záchranářská pomoc
- c) Peněžní dary
- d) Příspěvky mezinárodním organizacím a integračním seskupením
- e) Projekty humanitární pomoci (Zákon 151/2010 Sb.).

Dle dokumentu Operační strategie humanitární pomoci České republiky se rozdělují tři základní formy poskytování humanitární pomoci:

- a) **Finanční pomoc:** Finanční způsob pomoci bývá nejčastěji využívanou formou pomoci. Nejčastěji se využívá z toho důvodu, že je považována za nejvhodnější způsob pomoci. Finance jsou totiž považovány za univerzální prostředek směny. Finance mohou být použity okamžitě k řešení konkrétné potřeby v dané lokalitě. Finanční pomoc lze také využít ve všech fázích humanitární pomoci (Operační...).
- b) **Materiální pomoc:** Materiální pomoc je již méně využívanou formou pomoci. Využívá se především v první fázi humanitární intervence. Je ale důležité se zamyslet nad tím, jakým způsobem bude materiální pomoc do dané země dopravována. Využívá se především při nenadálých situacích v České republice, jako jsou například povodně, z toho důvodu, že se materiální pomoc snadno dopraví z určitého místa. Pokud je ale materiální pomoc poskytována do zahraničí, může být její doprava velice finančně náročná. Je však možné využít možnosti komunity, která není zasažena katastrofou, avšak nachází se nedaleko místa, kde je potřeba pomoci. Je tedy výhodnější dovážet materiální pomoc pouze v rámci dané země a ne například z Evropy do Afriky či Asie, což je několikanásobně finančně náročnější. Navíc se díky tomuto způsobu podpoří místní rozvoj a ekonomika (Operační...).
- c) **Expertní pomoc:** Tato forma pomoci se dá využívat především v rámci okamžité pomoci. Pomocí této formy se do země vysílají experti, kteří

v dané zemi poskytují pomoc, pracují na projektech apod. Mezi tyto experty lze zařadit kupříkladu záchranáři, zdravotnický personál, hasiči, psovodi pro vyhledávání zavalených osob v sutinách, potápěči atd. Případně je možné této formy pomoci poskytovat i v rámci preventivních programů (Operační...).

Patrné z praxe je to, že se nejčastěji využívá kombinace dvou forem pomoci a to konkrétně formy finanční pomoci a expertní formy pomoci. Toto konkrétní pojetí humanitární pomoci lze doplnit i o časové hledisko, přičemž z uvedeného pohledu můžeme rozdělit poskytování humanitární pomoci na první období, které je bezprostředně po dané katastrofě a druhé období, paterém následuje rozvojová spolupráce dlouhodobějšího rázu, která může trvat několik měsíců, někdy i let (Operační...).

Jako nejdůležitější poznatky vyplývající z této kapitoly, vnímám především ukotvení termínu humanitární pomoc, což je základním tématem této práce, jelikož se zaměřuji na vznik závislosti na tomto druhu pomoci. Dalšími důležitými body jsou bezesporu popis forem humanitární pomoci a principů humanitární pomoci, což využiji v následujících kapitolách.

2 Humanitární pomoc na Srí Lance

2.1 Tsunami v jihovýchodní Asii v roce 2004

Rozhodla jsem se v této práci věnovat jedné konkrétní události, která postihla nejen Srí Lanku, kde jsem byla na praxi, ale celkově v jihovýchodní Asii. Touto událostí je ničivá vlna tsunami¹, která jihovýchodní Asii zasáhla v roce 2004.

26. prosince roku 2004 byla jihovýchodní Asie zasažena zemětřesením o celkové síle 9 stupňů Richterovy stupnice. Toto zemětřesení následně vyvolalo ničivou vlnu tsunami. Toto zemětřesení nastalo kvůli podsouvání Indické a Barmské litosférické desky. Epicentrum zemětřesení se nacházelo na západním pobřeží ostrova Sumatry. Vlna tsunami se následně rozšířila do celé oblasti Indického oceánu, konkrétně zasáhla již zmiňovanou Srí Lanku, Thajsko, Maledivy atd. (The 2004...).

Jelikož tsunami lze zaznamenat pouze speciálním monitorováním, které vyhodnocuje možné vlny tsunami, je téměř nemožné pro obyvatelstvo daných zemí se na tuto událost připravit. Kvůli tomu není ani možné poskytnout rychlou evakuaci a pomoc zasaženému obyvatelstvu. V Indickém oceánu nebyly vlny tsunami příliš časté, proto státy nacházející se v této oblasti, neměly vyvinutý určitý systém včasného varování před tsunami a také nespolupracovaly se speciálními centry tohoto typu. Výše zmíněná monitorovací centra jsou umístěna v tichém oceánu. V době katastrofy se nenacházelo žádné centrum v Indickém oceánu a ani tato oblast nespadala pod monitorování žádného jiného speciálního centra. Zemětřesení poblíž Sumatry sice bylo zachyceno Tichooceánským varovným centrem (PTWC), které sídlí na Havajských ostrovech. Z toho důvodu, že oblast Indického oceánu nespadala pod odpovědnost tohoto centra, nebylo šířeno varování o hrozícím nebezpečí. I přes to, že Thajsko a Indonésie byly v té době členy Mezinárodní oceánografické komise, která je podporována Mezinárodní kooperační skupinou pro varování před tsunami v Tichém oceánu. Problém ovšem spočíval v tom, že Thajsko nemělo za celou svou historii zkušenosti s ničivou vlnou tsunami, proto s touto organizací neudržovalo kontakt. Nikdo však nepředpokládal, že zemětřesení vyvolá také vlnu tsunami. Z tohoto důvodu nebyly země schopné varovat své obyvatelstvo před touto ničivou vlnou (The 2004...).

¹ Slovo tsunami jako takové pochází z japonštiny. Je to z toho důvodu, že vlny tsunami jsou typické pro oblast Tichého oceánu a velmi často se vyskytují především na pobřeží Japonska.

Dalšími faktory, které sehrály velkou roli při dané přírodní katastrofě, lze uvést nepřiměřené lidské zásahy do tamní přírody za účelem zpřístupnění pláží či usnadnění rybolovu, což je jedním z nejčastějších způsobů obživy tamního obyvatelstva. Jako poslední faktor bych uvedla nepřipravenost místních lidí na podobnou katastrofu a také neinformovanost, o tom, jak se zachovat, pokud taková situace nastane. To můžu z vlastní zkušenosti potvrdit. Během mé praxe jsem se setkala se spoustou lidí, kteří byli touto ničivou vlnou zasaženi, přišli o své obydlí a mnohdy i o střechu nad hlavou. Při komunikaci s nimi jsem postupně zjišťovala, že ani teď přesně neví, co by měli v takové situaci dělat. Například děti ve školách nevěděly, co se má dělat v případě, kdy nastane zemětřesení apod. Samozřejmě nechci paušalizovat a zobecňovat, takto neinformovaní nemusí být všichni (The 2004...).

2.2 Humanitární pomoc Evropské Unie

Fáze humanitární pomoci jsem obecně popisovala v podkapitole 1.3. Nyní bych ráda stručně popsala humanitární pomoc Evropské Unie Jihovýchodní Asii po ničivé vlně tsunami. Tuto pomoc se budu snažit rozdělit právě podle jednotlivých fází humanitární pomoci z toho důvodu, že je to přehlednější, ale také proto, abych propojila a objasnila to, co se v jednotlivých fázích konkrétně děje.

Evropská unie vyčlenila celkem 473 milionů euro na pomoc zemím postiženým ničivou vlnou tsunami (Progress...).

- **Fáze okamžité pomoci:** Z celkové částky 473 milionů euro bylo vyčleněno celkem 350 milionů euro pro země, které byly nejvíce zasažené ničivou vlnou tsunami. Těmito zeměmi byla právě Srí Lanka, Indonésie a Maledivy. Z důvodu co nejlepší a především co nejrychlejší koordinace a distribuce pomoci Evropská unie spolupracovala s nejrůznějšími organizacemi, nevládními organizacemi, odbornými agenturami a kupříkladu s Červeným křížem. Evropská unie se na Srí Lance podílela na poskytnutí lékařské pomoci, distribuci pitné vody a základních potravin, první psychologické pomoci a postavení provizorních příbytků (Progress...).
- **Fáze časně rehabilitace:** Pro tuto fázi bylo vyčleněno přibližně 55 milionů euro a to konkrétně na pomoc zlepšení životní úrovně obyvatelstva postiženého ničivou vlnou tsunami, ale také občanskou

válkou. Pomoc na severu a východě ostrova však záležela především na rozhodnutí válčících stran. Obnova Srí Lanky totiž byla v rukou vlády země (Progress...).

- **Fáze obnovy:** Poslední fáze humanitární pomoci, tedy fáze obnovy, byla zahájena přibližně v polovině roku 2005. Tato fáze byla zaměřena především na obnovu a stavbu nových obydlí, obnovení infrastruktury apod. Zaměřovala se také na opravu a zajišťování nových rybářských lodí, jelikož rybolov je na Srí Lance jedním z hlavních způsobů živobytí. V této fázi se začaly vytvářet také různé preventivní programy, které měly za cíl připravit obyvatelstvo na další možnou událost podobného typu (European...).

2.3 Humanitární pomoc České republiky

I Česká republika se zapojila do humanitární pomoci Srí Lance po ničivé vlně tsunami. Například česká humanitární, rozvojová, vzdělávací a lidsko-právní organizace Člověk v Tísni se na Srí Lance angažuje již od roku 2005, tedy téměř okamžitě po tom, kdy Srí Lanku zasáhlo tsunami. Člověk v Tísni začal na Srí Lance pomáhat ihned po katastrofě. K tomu přispěla i obrovská solidarita lidí, která nastala ihned po ničivé vlně tsunami. Hlavní oblastí, kde Člověk v Tísni poskytoval pomoc, byla Východní provincie, především distrikt Trincomalee. Tato oblast byla velmi zdevastována jak občanskou válkou, která se vlekla dlouhá léta, tak ničivou vlnou tsunami. Právě proto potřebovala podporu více než jiné oblasti, kam proudí příjmy z turistického ruchu a investice vlády Srí Lanky. Dle údajů, které poskytla Světová banka, přišlo v tomto kraji o střechu nad hlavou až 28000 rodin. Bylo také poničeno 79 školních až předškolních zařízení (Srí Lanka...).

Kdybychom měli konkretizovat humanitární pomoc, kterou Člověk v Tísni poskytoval na Srí Lance po ničivé vlně tsunami, byla zaměřena především na pokrytí krizových potřeb. Zajištění potřeb postiženého obyvatelstva se řadí do fáze okamžité pomoci, což znamená, že obyvatelstvu byla poskytnuta pitná voda, jídlo a základní potraviny či provizorní přístřeší. Dále byla pomoc zaměřena na obnovení infrastruktury, ale i na projekty směřující k obnovení ekonomické soběstačnosti postižených rodin a komunit. Tyto aktivity se řadí do fáze časné rehabilitace a také do fáze obnovy. Jak občanská válka, tak vlna tsunami, měly za následek vnitřní přesídlení osob (IDP).

V letech 2010-2011 se velká většina lidí vracela do svých domovů, která však byla těmito katastrofami zdevastovaná. Dle výroční zprávy z roku 2005, tedy rok po katastrofě, byla humanitární pomoc rozdělena procentuelně takto:

- Přechodná obydlí- 39%
- Vybavení a nábytek pro školy a školky- 15%
- Stavba domů v Nadhuoothu- 14%
- Obnova drobných živností- 11%
- Distribuce humanitární pomoci- 7%
- Dětská centra v dočasných táborech- 4%
- Ostatní- 10% (Výroční...).

Bez pomoci zvenčí nebylo možné, aby tito lidé svá obydlí opravili či si postavili nová. Musela tedy přijít na pomoc humanitární pomoc (Srí Lanka...).

Jak jsem již zmínila výše, organizace Člověk v Tísni poskytovala pomoc bezprostředně po katastrofě. Ihned po katastrofě začali pracovníci organizace Člověk v Tísni na místě distribuovat základní potraviny, pitnou vodu, předměty každodenní potřeby a také vařiče, kuchyňské potřeby, lampy a další potřebné materiální věci. Tato pomoc byla poskytována několik prvních týdnů a pomoc obdrželo téměř 11000 lidí postižených ničivou vlnou tsunami (Výroční...).

Člověk v Tísni organizoval také projekty a podporu komunit v přechodném období. Tímto obdobím se myslí překlenutí mezi fází okamžité pomoci bezprostředně po katastrofě a druhou fází humanitární pomoci, kdy je potřeba především pomoci lidem vyrovnat se s následky katastrofy a dále také zlepšit podmínky, ve kterých musí provizorně žít. Organizace Člověk v Tísni spolupracovala i s několika partnerskými organizacemi, například s organizací German Agro Action nebo Sewalanka. V době mé praxe na Srí Lance jsem měla možnost částečně spolupracovat s organizací Sewalanka. Díky pracovníkům z této organizace jsem měla možnost navštívit rodiny, kterým tato organizace pomohla a mluvit o problémech, které místní obyvatelstvo trápí. Podpora byla poskytnuta živnostníkům a rybářům, kteří o svá zaměstnání přišli. Jelikož na Srí Lance nebyl dostatek kvalifikovaných pracovníků, kteří by se mohli podílet na obnově celkové infrastruktury, vytvořila organizace Člověk v Tísni projekt, který poskytl rekvalifikační kurzy stavebních profesí (zedníci, instalatéri, svářeči, truhláři apod.) pro místní obyvatele. Dalším bodem byl co nejrychlejší návrat dětí do škol, k čemuž

přispělo vybudování školních přístřešků pro více než dva a půl tisíce dětí. Dále také vybavili další školy potřebným nábytkem a dalšími pomůckami (Výroční...).

V další fázi se pracovníci zaměřovali na stavbu nových domů a škol. Tyto stavby komplikovalo nejasné vlastnictví pozemků, na kterých se mělo stavět a také stále se měnící stavební standardy srílanské vlády (Výroční...).

Organizace Člověk v Tísni i nadále pokračovala v podpoře místních komunit, v podpoře vzdělávání a ekonomického rozvoje, což znamená, že by výsledky práce měly být udržitelné (Výroční...).

Aby se předcházelo závislosti na humanitární pomoci a aby byly dodržovány principy humanitární pomoci, započala organizace Člověk v Tísni program Cash for Work nebo Peníze za práci. Díky tomuto programu měli lidé možnost opravit si své domy, ale také si vydělat určitý obnos peněz, který jim pomohl začít nový život (Humanitární...).

Pomoc obětem tsunami poskytla i mezinárodní humanitární organizace ADRA. Celkový rozpočet, který byl použit na pomoc na Srí Lance, činil přibližně 32 milionů korun. Cílem Adry bylo obnovit část města Tangalle, které se nachází na jihovýchodním pobřeží ostrova. Nejprve bylo do projektu zahrnuto patnáct rodin, později se rozšířil o dalších pět rodin. Právě těmto rodinám projekt zajistil postavení nových domů. Dále byla součástí projektu také výstavba dětského hřiště a mateřské školy. Lidem, kteří přišli o potřebné pracovní nástroje, bylo poskytnuto potřebné vybavení, tedy například rybářské sítě, mrazáky na ryby pro prodejce ryb nebo také vybavení dílen pro automechaniky. To znamená, že jim byla poskytnuta humanitární pomoc materiálního typu. Je největší pravděpodobnost, že na tomto druhu pomoci vznikne největší závislost. Jelikož byl ale tento projekt pouze jednorázový, minimalizuje se tím riziko možné závislosti na humanitární pomoci. Jako další projekt, který byl na Srí Lance realizován, byla výstavba takzvaných strážných věží, ze kterých je možné vlnu tsunami s předstihem a které pomohou předejít dané podobné katastrofě. Tato pomoc měla tedy i preventivní účinky (Deset...).

3 Závislost na humanitární pomoci

V této kapitole se věnuji sekundárním rizikům, která mohou vznikat či vznikají při poskytování humanitární pomoci. Jak jsem konkrétněji definovala v cíli této bakalářské práce, chci se věnovat tématu závislosti zemí na humanitární pomoci. Na konci této kapitoly jsem se pokusila zjistit, zda se téma závislosti na poskytování humanitární pomoci týkalo i konkrétní země, Srí Lanky.

3.1 Sekundární rizika humanitární pomoci

Jak jsem se zmiňovala výše, poskytování humanitární pomoci se opírá o základní hodnoty a principy správného poskytování. Mezi tyto principy se řadí například nestrannost, neutralita, humanita. Mezi hodnoty se řadí kupříkladu láska, spravedlnost, povinnost, ochrana a, dle mého názoru jedno z nejdůležitějších, lidská důstojnost. Dodržování těchto hodnot je důležité, avšak v reálném světě při poskytování pomoci je možné, že se některé hodnoty dostanou do rozporu, odporují si. Kupříkladu až příliš mnoho lásky, ve smyslu bezhlavého šíření a rozdávání pomoci bez určité formy ucelenosti a disciplíny, se může dostat do rozporu s hodnotou spravedlnosti či také s efektivitou pomoci (Princová a kol. 2014:37). Dle mého názoru toto bezmyšlenkovité rozdávání pomoci, může přispět k závislosti na humanitární pomoci. Obyvatelé zasažené země si zvyknou, že se jim dostává například pomoci bez jakéhokoli vlastního přičinění, participace apod. Některé z těchto rozporů mají povahu etických dilemat a to zejména tehdy, když pomáhající začne využívat své určité moci (Princová a kol. 2014: 38). Dle Nečasové je etické dilema taková situace, při níž si sociální či humanitární pracovník uvědomuje dvě nebo více vzájemně konfliktních možností, jak rozhodnout, přičemž tyto možnosti představují vzájemně neslučitelné morální principy (Nečasová 2001:21). Jinek a Kříštan upřesňují, že pojmu dilema užíváme v pomáhajících profesích pro popis situace, ve které se pracovník musí rozhodnout mezi dvěma vzájemně neslučitelnými možnostmi (Jinek, Kříštan 2011:126).

Obyvatelstvo, kterému se poskytuje humanitární pomoc či také rozvojová pomoc, se nachází ve stavu ohrožení tzv. primárním rizikem, tedy určitým druhem katastrofy a poté následky těchto katastrof, jako je například hlad, chudoba, sociální vyloučení apod. Je tedy zásadní, aby při poskytování pomoci nedocházelo k prohlubování těchto rizik, či

k vytváření rizik dalších. Pomoc by měla být poskytována tak, aby eliminovala tyto rizika a nejistoty plynoucí z krize (Princová a kol. 2014:59). Fergusson říká, že pomáhající by dokonce mohli tato negativní rizika a události přeměnit v určitou výzvu, která by mohla přispět ke změně a hledání pozitivních životních hodnot. To je velmi důležité a je tedy nutné zvážit to, jak bude pomoc poskytována vzhledem k velkému množství rizik. Je tedy důležité jednotlivé kroky pomoci postiženému obyvatelstvu pečlivě zvažovat a promyslet, aby se situace obyvatelstva ještě nezhoršovala. Pomoc totiž nemusí být vždy úplně nejlepší. At se jedná kupříkladu o finanční pomoc. Peníze totiž nemusí zachránit všechny situace v chudých zemích. Neznašená, že tam, kde je chudoba, finance vždy pomohou. I mezinárodní organizace poskytující humanitární pomoc si uvědomují, že pomoc může mít i negativní působení a důsledky (Ferguson 2001:42).

3.1.1 Druhy sekundárních rizik

Dle výzkumu, který provedla Princová, existuje několik druhů sekundárních rizik, které vznikají při poskytování humanitární pomoci. Tato rizika znamenají vlastně určitou újmu či škodu, která může příjemci pomoci vzniknout v důsledku poskytování humanitární pomoci mezinárodními organizace či dalšími státy. Tyto újmy však hodnotíme riziky pouze my, jakožto pomáhající, protože je na tyto újmy nahlížíme s vlastními hodnotami. To znamená, že příjemci pomoci tato rizika nepocítují, nevnímají, jsou spokojeni s jakoukoli pomocí a nevnímají, že právě tato pomoc může mít i svá úskalí a rizika (Princová a kol. 2014:59).

Jedním z rizik, které lze definovat je **pocit podřízenosti a pocit nerovnoprávného stavu** při poskytování humanitární pomoci. Tento pocit mohou příjemci pomoci získat v okamžiku, kdy pomáhající organizace či jednotliví členové pomoci projevují nadřazené paternalistické chování. Správně by měli fungovat na principu participace, což bývá také častý problém a to z toho důvodu, že participace neboli spoluúčast bývá nabízena pouze formálně a ve skutečnosti není praktikována. Tuto nadřazenost mohou pracovníci mezinárodních organizací projevovat různými způsoby. Kupříkladu přílišnou až zbytečnou kontrolou nebo používáním odborných výrazů, kterým ostatní nerozumí. Přitom participaci jako takovou je mnohdy poměrně složité vybudovat. Je nutné vybudovat vzájemnou důvěru mezi pracovníky. Mnohdy bývá problémem vytvoření participace neinformovanost či neúplná znalost daného

problému. I přes tyto problémy je ale participace velmi výhodná. Nejen proto, že po skončení daného projektu v určité zemi mohou místní lidé dále využívat tohoto programu, ale také se místní organizace mohou časem stát vhodným partnerem pro další spolupráci a to například v mezinárodním kontextu (Princová a kol. 2014:60).

Dalším rizikem při poskytování humanitární pomoci je **ztráta lidské důstojnosti a ztráta svobody**. Jak píše a Kavan, hlavním impulsem pro poskytování humanitární pomoci je snížení lidského utrpení a ochrana lidského života (Kavan 2011: 43). To je i součástí zákona č. 151/2010 o poskytování humanitární pomoci do zahraničí. Při této intervenci je také obrovsky důležité dodržování lidských práv. Svoboda je pro každého člověka něco jiného, každý si může tento termín vysvětlit po svém. Nikdo by však neměl omezovat svobodu toho druhého. Tento názor je také ovlivněn danou kulturou. V každé zemi jsou jiné zvyklosti, některé chování je v jedné zemi přijatelné, v druhé nikoliv (Princová a kol. 2014: 61).

3.2 Závislost na humanitární pomoci

Slovo závislost se užívá v různých významech a odvětvích. Nejčastěji se využívá v psychologii. Závislost jako taková vzniká vždy na určité věci, substanci, látce či činnosti. Na věch těchto věcech vzniká závislost, tedy nutkání tyto věci stále mít, opakovat děláním daných činností atd. Takto lze popsat závislost z psychologického hlediska. Je potřeba říci, že závislost na humanitární pomoci je sice něčím podobná, ale přesto naprosto jiná (Kalina, Adameček, Broža a kol. 2008:53).

V předchozí podkapitole jsem popsala několik možností sekundárních rizik humanitární pomoci. Závislost na humanitární pomoci je jedním z nich.

V kapitole číslo jedna jsem popisovala druhy humanitární pomoci, tedy co humanitární pomoc poskytuje. Jedním z druhů humanitární pomoci je materiální pomoc. Díky tomuto druhu pomoci je poskytováno kupříkladu jídlo, pitná voda nebo také různé materiály na stavbu přístřeší, oblečení pro obyvatelstvo, které přišlo o svůj majetek apod. Tento druh pomoci poskytován především v první fázi humanitární intervence. Asi jako všechny druhy pomoci má jak své výhody, tak i nevýhody. Jednou z nevýhod je právě možný vznik závislosti obyvatelstva či komunit na humanitární pomoci (Operační...).

Závislost příjemců pomoci na poskytování humanitární pomoci vzniká především přemírou tohoto druhu pomoci, tedy materiální pomoci. Problém vzniká především z toho důvodu, že je materiální humanitární pomoc poskytována příliš dlouhodobě a ve velké míře. Kvůli tomu se nevytváří prostor pro dlouhodobější a udržitelnější pomoc. Lidé si často myslí, že taková pomoc by byla finančně více náročná, ale v tomto ohledu by nebyl problém. Problém spočívá v tom, že si organizace neuvědomují, co způsobují přemírou dlouhodobé materiální pomoci. Je potřeba myslet do budoucna a být vnímavější. Je ale pravdou, že mnohdy je materiální pomoc jediným možným řešením. Jak píše Princová, je to například v okamžiku, kdy lidé byli nuceni opustit své domovy například z důvodu válečného konfliktu v zemi. Těmto lidem není možné poskytovat nějaký jiný druh pomoci. Ovšem i v této situaci si pracovníci a organizace poskytující pomoc uvědomit, že dlouhodobé poskytování pomoci může mít velké následky pro dané obyvatelstvo či komunitu (Princová a kol. 2014:62).

To, že závislost na humanitární pomoci vzniká, není jenom vina organizací, které pomoc poskytují a jejich pracovníků. Svůj podíl viny na tom mají i samotní příjemci pomoci. Princová ve své knize píše, že pokud příjemci pomoci vidí, že je pomoc poskytována zadarmo, že pro ni nemusí víceméně nic udělat, čerpají materiální pomoc stále a stále dokola. Mnohdy se však může stát, že už tyto věci ani nepotřebují, avšak vědomí toho, že jsou tyto materiální věci zadarmo, je nutí k neustálému čerpání (Princová a kol. 2014:63).

Problém, který závislost na humanitární pomoci vyvolává, je dle zkušenosti pracovníků takový, že kvůli dlouhodobému poskytování materiální pomoci souvisí s obtížným prosazováním dlouhodobých a udržitelných projektů, které by byly v daný okamžik daleko prospěšnější, ale nepřinesly by ty rychlé a snadno publikovatelné výsledky. Příjemci pomoci si na mediální pomoc zvyknou a neuvědomují si, že poskytování pomoci jednou skončí. Neprojevují tudíž většinou snahu podílet se nějakým způsobem na pomoci (Princová a kol. 2014:63).

Výpovědi respondentů, které jsou obsaženy v knize Dvojí riziko humanitární pomoci, mnohdy tuto situaci naprosto vystihují. S mnohými z nich se také ztotožňuji. Své zkušenosti jsem čerpala právě na mé zahraniční praxi na Srí Lance, ať už z rozhovorů s pracovníky různých organizací (Jesuit Refugee Service, Sewalanka apod.), tak z rozhovorů s příjemci pomoci. Bylo z nich velmi patrné, že na poskytování pomoci si zvykli a že jim tato pomoc chybí a že jí postrádají. Mnoho rodin přišlo o své rodinné příslušníky, často osoby, které rodinu živily a zabezpečovaly. Tyto rodiny tedy

často trpí finančními problémy, mnohdy jsou v bezvýchodné situaci, jelikož ženy rodinu nedokáží zabezpečit. Tyto problémy mohou alespoň částečně řešit určité rozvojové projekty apod.

Jestli se vytvoří závislost na poskytování humanitární pomoci, závisí na určitých faktorech. Jedním z nich je kupříkladu typ katastrofy a také na kontextu, ve kterém se odehrává. Typy katastrof jsem popisovala v předchozí kapitole. Jeden z respondentů z knihy, kterou jsem zmiňovala výše, vypovídá o situaci, kterou zažil: „Jsou tou pomocí nějak nakaženi, je pro ně normální něco dostávat, a to z toho důvodu, že jsou chudí, začala jsem tomu říkat syndrom chudého; zřejmě někdo na to v minulosti, kdo tam působil, dobře slyšel.“ Respondent popisuje také situaci, kdy při práci v organizaci, která se snaží přispívat k odstranování chudoby tím způsobem, že lidem nabízela poměrně jednoduchou práci za určitou finanční částku (Princová a kol. 2014:63). Velmi často se ale stávalo, že lidé tuto nabídku odmítali. Jejich argumentem bylo to, že jsou přece chudí a potřebují jinou pomoc, tedy materiální či přímo finanční. Podobné situace snižují možnost pomoci v místě krize během krize či bezprostředně po krizi (tento druh zahraniční pomoci jsem popisovala v podkapitole 1.3); obyvatelstvo ztrácí svou kapacitu bojovat s nepříznivou situací a zvyšuje se tak jejich zranitelnost vzhledem k dalším možným nenadálým situacím. Tato situace je příkladem toho, jak se obyvatelstvo stává závislé na poskytování humanitární pomoci. Podobným způsobem začínají humanitární pomoc vnímat dokonce i místní organizace. Často místo vzájemné spolupráce dávají přednost bezhlavému rozdávání materiální pomoci. Ovšem tento způsob pomoci není udržitelný a ve výsledku ani výhodný ani pro jednu stranu. Tento kontext je velice důležitý (mimo to, jaký to byl typ katastrofy). Organizace, které v dané zemi v minulosti působily, mohly pomoc poskytovat nevhodným způsobem a tím negativně ovlivnily obyvatelstvo. To si zvyklo na určitý postup a vyžadují ho i u jiných organizací. Je proto důležité, aby všechny organizace dodržovaly základní principy humanitární pomoci. Základním principům humanitární pomoci jsem se částečně věnovala v první kapitole této bakalářské práce. Tím je možné vyhnout se takovýmto situacím alespoň částečně (Princová a kol. 2014:64).

Dalším problémem spojeným se závislostí na poskytování humanitární pomoci je bezmyšlenkovité rozdávání pomoci. Stává se, že obyvatelstvo dostává určité materiální věci, které ale v momentální situaci vůbec nepotřebují. Tito lidé to ale vítají, jelikož rádi dostávají něco zadarmo. Raději dostávají vlastně nepotřebné věci místo toho, aby se

snažili sehnat věci, které opravdu potřebují. Toto jednání naprosto ničí přirozené kapacity komunit. Kvůli tomu může vznikat ztráta kapacit místních lidí a komunit. Je důležité si před poskytováním nějaké pomoci položit otázku, zda komunita vůbec pomoc potřebuje. Je totiž možné, že daná komunita má dostatek kapacit k tomu, aby si pomohla sama, tedy aby si její členové pomohly navzájem. Je samozřejmé, že tato situace je možné v případě nějaké menší katastrofy, která nezasáhne tolik lidí. V knize je popsán jeden konkrétní případ, který tuto situaci naprosto vystihuje. Na Filipínách se poskytuje pomoc po tajfunech. Místní obyvatel si však z jeho dětství pamatuje, že tajfuny byly na Filipínách poměrně běžné a místní lidé si s opravami obydlí apod. dokázali poradit sami bez jakékoli pomoci zvenčí. V dnešní době však lidé čekají na humanitární pomoc, která k nim přijede. Toto je jeden z příkladů ztráty kapacit místního obyvatelstva a závislosti na humanitární pomoci, ze kterého je naprosto patrné, jakým způsobem závislost na humanitární pomoci vzniká. Odpovědnost za tuto závislost je však na obou stranách, tedy jak na straně příjemců pomoci, tak na straně humanitárních organizací. Humanitární pracovníci se často neptají, zdali je pomoc vůbec potřeba a místní obyvatelstvo si častokrát neuvědomuje, že pomoc může mít i negativní následky pro jejich budoucí život. V některých zemích je pomoc však naprosto nutná, konkrétně v těch nejkřehčích zemích světa. Tam většinou žádné přirozené sítě pomoci či kapacity místních lidí pomoci si sami nefungují. Musí tedy nastoupit humanitární pomoc. Dle mého názoru v těchto zemích může nastat vyšší riziko závislosti na humanitární pomoci a to právě z toho důvodu, že místní nemají žádnou kapacitu k tomu, aby si pomohli sami (Princová a kol. 2014:64).

3.3 Jak předcházet závislosti na humanitární pomoci?

V této podkapitole se věnuji tomu, jak předcházet možnému vzniku závislosti na humanitární pomoci. Popisuji zde možnosti či konkrétní programy, jakými je možno předcházet vzniku tomuto sekundárnímu riziku humanitární pomoci.

Za stěžejní možnost, jak předcházet vzniku závislosti na humanitární pomoci, je dodržování základních principů pomoci. Další možností je kupříkladu program Food for work či program Cash for work.

Z výzkumu, který je popsán v knize Dvojí riziko humanitární pomoci, vyplývají určitá opatření, která lze použít k tomu, aby se předešlo vzniku sekundárních rizik při poskytování humanitární pomoci. Respondenty jsou přímo humanitární pracovníci, kteří

čerpají přímo ze svých pracovních zkušeností. Shodují se na tom, že důležitým prvkem je dodržování základních principů humanitární pomoci. Dalším důležitým prostředkem je především komunikace, participace a spolupráce. Nejsou sice základními principy humanitární práce, ale vycházejí z nich. Vychází kupříkladu z Kantova učení, které říká, že člověk, v tomto případě člověk postižený katastrofou a vyžadující humanitární pomoc, má být vždy subjektem a nikdy objektem či předmětem našeho jednání. Jeho součástí je také zachování lidské důstojnosti či její obnovení člověka, který je zasažen katastrofou. Tato myšlenka je také součástí křesťanského učení, ale také Všeobecné deklarace lidských práv. Je nutné říci, že touto myšlenkou se řídí všechny organizace poskytující humanitární pomoc, protože je zakotvena ve všech důležitých dokumentech (Princová 2014: 64).

Jednou z možností, jak lze předcházet vzniku závislosti na humanitární pomoci je využití různých programů. Mezi tyto programy lze zařadit program Food for Work (jídlo za práci) a program Cash for Work (peníze za práci). Využití těchto programů je možné v případě, kdy humanitární pomoc přechází do následných fází, tedy kupříkladu ve fázi časně obnovy po katastrofě. Je důležité říci, že jak projekty typu Food for Work, tak projekty typu Cash for Work, mají za cíl podporu samostatnosti co nejširší skupiny obyvatel a **minimalizovat jejich závislost na dlouhodobé humanitární pomoci** (Projekt...).

- **Food for Work:** Programy Food for Work a Cash for Work jsou podobné v základním principu. Principem těchto programů je zaměstnávání lidí, kteří byli zasaženi nějakou humanitární katastrofou (Food...). V programu Food for Work dostávají lidé za odvedenou práci jídlo a základní potraviny, které využijí. Díky tomu mají lidé zasaženi katastrofou zajištěnou vyváženou stravu, to znamená, že tento program pomáhá bojovat proti podvýživě. Program Food for Work se primárně využívá v oblastech, které mají dostatečné zásobování potravinami (Mission...).
- **Cash for Work:** Základním principem Cash for Work programu je najímání místních obyvatel k tomu určitým druhům prací, za jejichž odvedení dostanou každý den řádně zaplacené. Kupříkladu k výstavbě nových obydlí, opravě silnic, opravě vodovodů, tedy celkové opravě infrastruktury (Mission...). Například organizace Člověk v Tísni (People in Need) organizuje projekty typu Cash for Work. Díky němu přímo podporují ty, kteří například kvůli válce či jiné humanitární katastrofě

přišli o zdroje svého živobytí. Mezi konkrétní aktivity, které lidé vykonávají, patří například čištění ulic, odvážení odpadu z ulic, opravy silnic, dále oprava kanalizací, vodovodního potrubí a elektrického vedení. Díky tomuto programu si lidé vydělají dostatek prostředků na pokrytí svých základních životních potřeb. Vedoucí projektu většinou na začátku týdne pracovníkům určí, jaké práce je nutné udělat, na základě potřeb komunity. Dle výzkumů jsou lidé, které tento projekt zaměstnává spokojeni s jeho průběhem a nastavenými podmínkami. I na Srí Lance byl program Cash for Work využit. Byl využit především při obnovování celkové infrastruktury, stavebních pracích, obnově zničených obydlí a podobných činnostech. Díky tomu měli lidé možnost zapojit se do obnovy jejich obydlí a celkově do obnovy jejich vesnice či města. Tímto byla posílena kapacita celé komunity, čímž se snižuje i zranitelnost při další možné katastrofě. Dalším benefitem tohoto programu je samozřejmě předcházení možnému vzniku závislosti na humanitární pomoci. Také obyvatelé měli tu možnost, vydělat si určitou finanční částku, která jim pomohla do vstupu do nového života, který po tsunami nastal (Projekt...).

Výhodou těchto dvou programů je zapojení místních lidí ze zasažené komunity do rekonstrukce celkové infrastruktury, která byla poničena humanitární katastrofou. V těchto programech se naprosto využívá princip participace nebo zapojení místního obyvatelstva, vzájemná spolupráce a kooperace místních obyvatel a humanitárních organizací, které v dané zemi zasahují. Zapojení místního obyvatelstva do oprav infrastruktury, je považováno za největší výhodu těchto dvou programů. Výhodné jsou totiž pro obě dvě strany, tedy jak pro humanitární organizace, tak pro místní obyvatelstvo. Organizace získají pracovní sílu přímo v místě katastrofy, to znamená, že nemusí složitě dopravovat pracovníky do místa katastrofy, což je samozřejmě velmi finančně náročné. Také pomohou místnímu obyvatelstvu získat práci, tudíž peníze či jídlo. Obyvatelé dané země mají díky těmto programům dostatek vyváženého jídla či peníze, za které si buď jídlo pořídí nebo je mohou použít na svoje živobytí. Dá se říci, že oba tyto programy mají výhody oproti přímé potravinové pomoci tím, že se zaměřují na chudé a podporují místní hospodářský růst. Je to z toho důvodu, že podporují místní producenty potravin a podporují místní hospodářství. Jejich výhodou je také posilování

dlouhodobé bezpečnosti potravin a to tím způsobem, že zlepšují místní infrastrukturu či místní zemědělský potenciál.

4 Závěr

Cílem mé bakalářské práce s názvem „Závislost na humanitární pomoci (Dependency on humanitarian aid)“ bylo „z dostupných zdrojů zjistit, jaké jsou příčiny závislosti obyvatel rozvojových zemí na humanitární pomoci a jaké jsou prostředky, kterými s této závislosti dá předcházet. V práci se zaměřuji také na případ konkrétní země, Srí Lanky.“

Má bakalářská práce má povahu práce teoretické. Jako metodu zpracování jsem si zvolil metodu kompilace. Čerpala jsem z různých dostupných knižních, ale také internetových zdrojů, které jsem uvedla v seznamu použité literatury na konci bakalářské práce. Na konci práce je také uveden seznam zkratk použitých v této bakalářské práci.

V první kapitole jsem se věnovala humanitární pomoci obecně. Je to totiž přímo spojeno s tématem bakalářské práce. Kromě definic humanitární pomoci jsem popsala, jak je ukotvena humanitární pomoc a rozvojová spolupráce v české legislativě jako zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci. Tento zákon vešel v platnost v roce 2010, čímž byl završen proces transformace ZRS České republiky. Dalším bodem první kapitoly jsou sektor humanitární pomoci a humanitární potřeby, na což navazují možné formy humanitární pomoci, které na tyto potřeby reagují.

Na toto navazuje kapitola druhá. Jejím obsahem je stručný popis humanitární katastrofy (ničivé vlně tsunami), která postihla jihovýchodní Asii, to znamená, že i Srí Lanku, na kterou se v práci zaměřuji. Popisuji v ní, jak pomohla Srí Lance po této události evropská unie, ale také humanitární organizace z České republiky, především organizace Člověk v Tísni. V této kapitole jsou uvedeny také konkrétní aktivity, které humanitární organizace poskytovaly postiženému obyvatelstvu.

Poslední kapitola pojednává celkově o sekundárních rizicích, které vznikají při poskytování humanitární pomoci. Já jsem se zaměřila na jedno konkrétní riziko, tedy závislost na humanitární pomoci. Z dostupných zdrojů jsem se pokusila zjistit, jak závislost na humanitární pomoci vzniká. Nejdůležitějším bodem je to, že závislost vzniká tehdy, když nejsou správně dodržovány základní principy humanitární pomoci. Dalším důležitým poznatkem je to, aby byla dodržována určitá míra spolupráce mezi pomáhajícími organizacemi a příjemci pomoci. I toto je možnost, jak je možné předcházet závislosti na humanitární pomoci. Dalším možným řešením jsou také různé

projekty. Mezi tyto projekty patří kupříkladu program Cash for Work či Food for Work. I tyto projekty jsou založené právě na participaci a spolupráci mezi pomáhajícími organizacemi a příjemci pomoci, tedy komunitami, které jsou zasaženy určitou katastrofou. Je stěžejní, že příjemci pomoci nejsou objekty, ale subjekty, to znamená, že obě strany jsou si rovny.

Stěžejním přínosem této práce je kapitola o závislosti na humanitární pomoci. Myslím, že o tomto tématu se příliš nehovořilo, i když v dnešní době se na ní začíná více a více poukazovat, stejně tak jako na další sekundární rizika, která mohou vznikat při poskytování humanitární pomoci, jako například pocit podřízenosti a nerovného vztahu mezi organizacemi a příjemci pomoci, dále ztráta lidské důstojnosti, likvidace místních trhů, inflace cen, zvyšování nerovností a závisti mezi místními obyvateli a v neposlední řadě také pocit nenaplněných očekávání. Já jsem se v práci ale zaměřila pouze na jedno sekundární riziko a to závislost na humanitární pomoci. Jako důležitý bod z této bakalářské práce vnímám popsání situací, kdy tato závislost může vznikat, ale také především to, jak této nežádoucí situaci předejít, což byl také jeden z cílů této bakalářské práce. Jako osobní přínos vnímám druhou kapitolu, která se věnuje konkrétní pomoci, která byla poskytnuta Srí Lance po ničivé vlně tsunami. Jelikož jsem na Srí Lance měla školní praxi, měla jsem možnost poznat rodiny, které tato katastrofa zasáhla, a díky této práci jsem se měla možnost dozvědět o konkrétní pomoci, která jim byla poskytnuta.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce s názvem „Závislost na humanitární pomoci“ bylo „z dostupných zdrojů zjistit, jaké jsou příčiny závislosti obyvatel rozvojových zemí na humanitární pomoci, a jaké jsou prostředky, kterými se této závislosti dá předcházet. V práci se zaměřuji také na případ konkrétní země, Srí Lanky.“

Tato bakalářská práce má povahu práce teoretické. Jako konkrétní metodu jejího zpracování jsem si zvolila metodu kompilace. Čerpala jsem z různých knižních, ale také internetových zdrojů.

První kapitola pojednává obecně o humanitární pomoci, jejích principech, formách apod. Druhá kapitola je zaměřena na případ konkrétní země, Srí Lanky. Je v ní popsána pomoc, která byla Srí Lance poskytnuta a také různé projekty, které se zde realizovaly. Poslední kapitola pojednává o závislosti na humanitární pomoci a možnostech, jak této závislosti předcházet.

Klíčová slova: humanitární pomoc, závislost na humanitární pomoci, Cash for Work, Food for Work

Abstract

The goal of the thesis with the title „Dependency on humanitarian aid“ was based on the study of professional resources „to determine why people from developing countries are dependent on humanitarian aid and what are options to prevent this dependency. In this thesis I focus on one specific country, Sri Lanka.“

My thesis is a theoretical work. As a specific method I chose the method of compilation. I drew from various resources, from books and also from the Internet.

The first chapter is generally about humanitarian aid, principles of humanitarian aid, forms of humanitarian aid etc. The second chapter is focused on case of one specific country, Sri Lanka. In this chapter is described aid which was provided in Sri Lanka. In the last chapter is about dependency on humanitarian aid and options how to prevent this dependency.

Key words: humanitarian aid, dependency on humanitarian aid, Cash for Work, Food for Work

Seznam použité literatury

ADRA. 2014. „Deset let po tsunami- ohlédnutí za největším projektem Adry“. [online] Dostupné z: <https://www.adra.cz/novinky/id/deset-let-po-tsunami-ohlédnutí-za-největším-projektem-adry> [cit. 4. 3. 2018].

ČLOVĚK V TÍSNI. Nedatováno. „Sri Lanka“. [online] Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/sri-lanka> [cit. 3. 3. 2018].

ČLOVĚK V TÍSNI. Nedatováno. „Humanitární pomoc“. [online] Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/sri-lanka/humanitarni-pomoc> [cit. 3. 3. 2018].

ČLOVĚK V TÍSNI. 2005. „Výroční zpráva 2005“. [online] Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/13/file/1358943077-pin-2005-ce-web.pdf> [cit. 4. 3. 2018].

DIVIŠOVÁ, V. 2010. „Disaster Risk Reduction“. Praha: People in Need.

European Commission. „Humanitarian Aid European Commission“. [online] Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/search/site/Sri%20Lanka_en [cit. 10. 3. 2018].

FERGUSON, H. 2001. „Social Work, Individualization and Life Politics“. British Journal of Social Work . 1 (31).

FUCHS, J. 2007. „Mezinárodní humanitární právo“. Praha: Ministerstvo obrany ČR- Agentura vojenských informací a služeb.

JINEK, J., KŘIŠŤAN, A. 2011. „Etická teorie a její aplikace- problém pro sociální práci“. Sociální práce/Sociálna práca. 11 (2). Dostupné z:

<http://www.socialniproce.cz/index.php?sekce=2&ukol=detail&id=43&clanekid=370>

[cit. 13. 3. 2018].

KALINA, K., ADAMEČEK, D., BROŽA, J. a kol. 2008. „*Základy klinické adiktologie*“. Praha: Grada Publishing, a.s.

KAVAN, Š. 2011. „*Ochrana obyvatelstva I.*“. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií.

KAVAN, Š. 2011. „*Poskytování první psychologické pomoci u HZS JČK jako jeden z aspektů udržitelného rozvoje*“. České Budějovice: Filosofický ústav AVČR.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. „*Operační strategie humanitární pomoci na rok 2017*“. [online] Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/prirucka_WFP_pro_nevladni_organizace/operacni_strategie_humanitarni_pomoci_cr_4.html [cit. 10. 3. 2018].

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. 2010. „*Základní přehled humanitární pomoci*“. [online] Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/prirucka_WFP_pro_nevladni_organizace/zakladni_prehled_humanitarni_pomoci.html [cit. 15. 2. 2018].

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. 2010. „*Zpráva o zahraniční politice České republiky*“. [online] Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=0iIbAgAAQBAJ&pg=PA146&dq=humanit%C3%A1rn%C3%AD+pomoc&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwi_sfDwkYDZAhXIVSwKHRDYAC0Q6AEIUTAJ#v=onepage&q=humanit%C3%A1rn%C3%AD%20pomoc&f=false [cit. 15. 2. 2018].

Mission 2014: Feeding the World. nedatováno. „*Food for Work and Cash for Work*“. [online] Dostupné z: <http://12.000.scripts.mit.edu/mission2014/solutions/food-for-work-cash-for-work> [cit. 8. 3. 2018].

NEČASOVÁ, M. 2001. „Úvod do filozofie a etiky v sociální práci“. Brno: Masarykova Univerzita.

PRINCOVÁ, K. a kol. 2014. „Dvojí riziko v humanitární pomoci“. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

PRINCOVÁ, K. 2012. „Úvod do zahraniční pomoci s důrazem na etiku jejího poskytování“. Olomouc: CARITAS- Vyšší odborná škola sociální Olomouc.

Progress Report. 2005. „Progress Report on the European Commission's Response to the Indian Ocean Tsunami of 26 December 2004 and Reinforcing EU Disaster and Crisis Response in Third Countries“.

ŠTĚTINA, J. a kol. 2014. „Zdravotnictví a integrovaný záchranný systém při hromadných neštěstích a katastrofách“. Praha: Grada Publishing, a.s.

The 2004 December Northern Sumatra Earthquake and Indian Ocean Tsunami. 2005. Tohoku University. Dostupné z: <http://www.tsunami.civil.tohoku.ac.jp/sumatra2004/C1.pdf> [cit. 9. 3. 2018].

THE SPHERE PROJECT. 2011. „Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response“. [online] Dostupné z: <http://www.sphereproject.org/about/> [cit. 1. 3. 2018].

TICHÁČKOVÁ, M. 2016. „Projekt Člověka v Tísni peníze za práci již v Sýrii pomohl téměř 2000 rodinám“. [online] Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/syrie/humanitarni-pomoc/projekt-cloveka-v-tisni-penize-za-praci-jiz-v-syrii-pomohl-temer-2-000-rodinam-2763gp> [cit. 1. 3. 2018].

TWIGG, J. 2004. „Disaster Risk Reduction; Mitigation and preparedness in development and emergency programming“. London: Humanitarian Practice Network.

UNISDR. 2004. „*Living with Risk; A global review of disaster reduction initiatives*“. [online] Dostupné též z: <https://www.unisdr.org/we/inform/publications/657> [cit. 9. 3. 2018].

World Food Programme. 2010. „*Food Assistance for Assets*“. [online] Dostupné z: <http://www1.wfp.org/food-assistance-for-assets> [cit. 8. 3. 2018].

Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf [cit. 22. 2. 2018].

Zákon 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/koncepce/zakon_o_zahranicni_rozvojove_spolupraci.html [cit. 22. 2. 2018].

Seznam použitých zkratk

- DRM- Disaster Risk Management
- DRR- Disaster Risk Reduction
- ODA- Official Development Assistance (Oficiální rozvojová pomoc)
- EDF- European Development Fund (Evropský rozvojový fond)
- OCHA- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
(Úřad pro koordinaci humanitárních záležitostí)
- FAO- Food and Agriculture Organization (Organizace pro výživu a zemědělství)
- UNHCR- The UN Refugee Agency (Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky)
- IOM- International Organization for Migration (Mezinárodní organizace pro migraci)
- UNDP- United Nations Development Programme (Rozvojový program OSN)
- IFRC- International Federation of Red Cross and Red Crescent (Mez. Federace společnosti Červeného kříže a Červeného půlměsíce)
- UNICEF- UN International Children's emergency Fund (Dětský fond OSN)
- WFP- World Food Programme (Světový potravinový program)
- WHO- World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)
- PTWC- Pacific Tsunami Warning Center
- IDP- Internally Displaced Person (Vnitřně vysídlená osoba)